

Riješimo dvojbu - zlostavljanje ili...?

STOP NASILJU MEĐU DJECOM
Pripremila: Vera Šušić, dipl. psihologinja

Vrijeme
realizacije

sat razrednog odjela

Za učenike od 2. do 4. razreda.

Ciljevi

- podsjetiti učenike na ključne elemente po kojima prepoznamo zlostavljanje;
- naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba;
- potaknuti učenike koji se nađu u ulozi promatrača da nešto poduzmu.

Provedba
radionice

Razrednik

Na početku školske godine donijeli smo pravila ponašanja koja su na zidu u obliku plakata.

Podsjetimo se...

Kakve odnose želimo u svome razredu? (Dopustiti učenicima da kažu - npr. poštovati jedni druge, pomagati jedni drugima, koristiti se pristojnim i ljubaznim riječima, osjećati se sigurnima i prihvaćenima...).

Kakve odnose ne želimo u svome razredu? (Dopustiti učenicima da kažu - npr. ne želimo se tući, vrijeđati, rugati, psovati, isključivati nekog iz igre...).

Ovih se pravila moramo svi pridržavati i upozoriti učenika koji ih krši da to nije u redu. Na taj način pridonijet ćemo smanjivanju nasilja u školi, a vi ćete se osjećati ugodno i sigurno. Naravno da među vama može doći do nesuglasica i sukoba, ali to moramo rješavati na nenasilan način.

Danas ćemo najprije naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba. Da bismo nešto smatrali nasiljem, u smislu zlostavljanja, važna su tri ključna elementa (ovo treba napisati na ploču jer će učenicima trebati prilikom analize situacija):

1. da nasilje traje dulje vrijeme (npr. nekoliko mjeseci ili dulje);
2. da jači napada slabijega (dakle, osoba koja trpi nasilje ne zna se ili ne može sama obraniti);
3. da osoba koja se nasilno ponaša čini to s namjerom da povrijedi drugu osobu (dakle, namjerno, a ne slučajno).

Sada ćete se podijeliti u pet grupa. Svaka grupa dobit će opis jedne situacije. Vaš je zadatak da zajednički analizirate tu situaciju, da odgovorite na postavljena pitanja i izaberete predstavnika koji će prezentirati vaš uradak.

Učenicima je potrebno dati 10-ak minuta da analiziraju situaciju koju su dobili, a zatim predstavnik grupe pročita situaciju i iznese njihova razmišljanja i ideje. Svi učenici iz razreda mogu se uključiti sa svojim idejama, bez obzira na to kojoj su grupi pripadali. Razrednik ima smjernice za analizu situacija kako bi se lakše snašao i poslao poruku koja je važna. Učenici svoje odgovore mogu napisati s druge strane ili na posebnome papiru.

Smjernice za razrednika (prema situacijama):

1. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja jer traje već jednu godinu, Jure je fizički jači od Ivana i namjerno mu se ruga. Dakle, prisutna su sva tri ključna elementa zlostavljanja.
2. Ovo nije zlostavljanje jer ne traje dulje vrijeme. Nije ni sukob jer se dječaci nisu ni oko čega sukobili. Ovo je pogrešan način zabavljanja. Međutim, ovdje ipak nalazimo elemente nasilja - dječak iz šestog razreda stariji je i jači od Mate; gurnuo ga je namjerno, a guranje je oblik nasilja. No dječak nije želio toliko ozlijediti Matu, želio se samo našaliti.

Zapamtite: Nasilni postupci (guranje, ruganje, ismijavanje...) NIKADA ne smiju biti oblik zabave jer time možemo nekog ozbiljno povrijediti!

1. Ovo nije zlostavljanje jer ne traje dulje vrijeme (izoliran slučaj), Marko i Filip su podjednake snage i Filip mu nije namjerno podmetnuo nogu. No ovaj se događaj pretvorio u sukob s elementima nasilja (tučnjava, vrijeđanje).
2. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja - uzimanje i uništavanje tuđih stvari, prijetnja. Ključni elementi – traje već 4 mjeseca, Toni je jači od Tine, radi to namjerno.
3. Ovo je tipičan oblik nasilja - ogovaranje, došaptavanje, pisanje uvredljivih poruka, isključivanje iz društva također spada u nasilje. Ključni elementi: traje nekoliko mjeseci, Renata je mirna i povučena te se ne zna sama zauzeti za sebe, djevojčice iz razreda rade to namjerno.

PORUKA: Kad god vidiš da netko trpi nasilje, razmisli što možeš učiniti da pomogneš toj osobi, a onda to i učini! Ne budi promatrač kojega nije briga!

Općenito: Što može učiniti osoba koju netko zlostavlja?

- Češće se zlostavlja one koji su mirni, sramežljivi, prestrašeni – nastoj hodati uzdignute glave, izgledati sigurno, ostati „hladne glave“.
- Pokušaj ignorirati onoga tko te pokušava zlostavljati. Ako vidi da te ne može povrijediti, možda i sam odustane.
- Gledaj ga u oči, reci mu da prestane i udalji se iz rizične situacije. Nemoj misliti da bježiš!
- Oni koji zlostavljaju vole vidjeti tvoj strah i suze pa pokušaj ne pokazivati osjećaje.
- Na nasilje ne uzvraćaj nasiljem! Netko će pomisliti da upravo ti izazivaš nevolje. Osim toga, napadač je obično jači.
- Ako te netko traži novac ili neki predmet, daj mu, da ti ne bi to nasilno oduzeo. Odmah poslije toga obrati se odraslama za pomoć.
- Izbjegavaj mjesta na kojima se osobe koje zlostavljaju najčešće pojavljuju ili budi u društvu drugih učenika ili odrasle osobe.
- Zapiši u dnevnik što ti se dogodilo i kakav je pritom osjećaj. Bit će ti lakše poslije se nekome povjeriti.
- Nemoj patiti u tišini. Ispričaj odraslama (roditeljima, učiteljima, razredniku, pedagogu, psihologu...) što ti se događa. Njihova je dužnost da te zaštite. Ako ne kažeš što ti se događa, nitko ti ne može pomoći!

1. situacija:

Ivan je učenik trećeg razreda. Jedinac je. Živi s majkom, otac mu radi u inozemstvu. Vrlo dobar je učenik. Voli matematiku. No ima problema s čitanjem i pisanjem. Čita sporo, slovka, zamjenjuje glasove. Jure, učenik iz njegova razreda, već mu se cijelu godinu, gotovo svakodnevno, za velikog odmora zbog toga ruga. Kad god prođe pokraj njega, unese mu se u lice pjevušeći: "Ti ne znaš čitati! Ti ne znaš čitati!". Jednom je Ivan umjesto "bebica" pročitao "dedica". Jure je to iskoristio za novu rugalicu "bebica-dedica, bebica-dedica". Ivan se htio požaliti učiteljici, ali Jure je stao na vrata i nije mu dao da prođe. Jure je fizički jači od Ivana i Ivan nije uspio proći. Nitko od učenika iz razreda ne uključuje se da mu pomogne. Ivan ne želi opterećivati mamu s tim, ali sve mu je teže i ne zna ni sam što da učini.

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Ivan mogao učiniti da se zaštiti? Navedite što više ideja.
- Zbog čega učenici iz razreda ne poduzimaju ništa?
- Na koji način učenici koji promatraju mogu pomoći Ivanu?

2. situacija:

Mate je učenik četvrtoga razreda. Tijekom velikog odmora sjedio je s prijateljima na zidiću visokom oko 1,5 metar i jeo užinu. Došao je učenik iz šestog razreda i gurnuo ga. Mate je pao i razbio koljena. Plačući, otišao je k učiteljici. Učiteljica ga je pitala je li mu taj dječak i prije pravio probleme. Mate je rekao da nije, da ga je danas prvi put vidio. Dječak koji ga je gurnuo, ispričao se Mati i rekao da se samo šalio, da se učenici iz njegova razreda često tako igraju.

Odgovorite na ova pitanja:

- O čemu se ovdje radi? Je li to zlostavljanje, sukob ili nešto treće? Obrazložite svoj odgovor.
- Je li Mate dobro postupio? Što biste vi napravili na Matinu mjestu?

3. situacija:

Marko i Filip su učenici četvrtog razreda. Do sada se nisu međusobno sukobljavali. Trčeći hodnikom za vrijeme odmora, Marko je zapeo za Filipovu nogu i pao. Marko misli da mu je Filip namjerno podmetnuo nogu, a bilo je doista slučajno. Ne razmišljajući previše, Marko pljusne Filipa i kaže mu: "Idiote, što si mi to napravio? Mogao sam razbiti naočale!" Filip mu uzvratila šakom i poviče: "Ćoro, gledaj kud ideš!"

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje ili sukob? Obrazložite svoj odgovor. Prepoznajete li neke elemente zlostavljanja?
- Što biste vi učinili da ste na Filipovu mjestu, a da ne budete nasilni? Navedite što više ideja.

4. Situacija:

Tina je učenica drugog razreda. Živi s majkom, bakom i djedom koji su vrlo brižni. Otac živi u drugome gradu jer su se roditelji rastali. Tina je mirna, pristojna, lijepo odgojena. Već četiri mjeseca sjedi s Tonijem koji nigdje nema mira. Tini najviše smeta što joj Toni uzima stvari i uvijek joj nešto uništi, pokvari, sakrije... Nekoliko joj je stvari nestalo, ali on kaže da ih nije ni pipnuo. Ako kaže da će reći učiteljici, on joj prijeti da će je istući kad se budu vraćali kući. Prije nekoliko dana jedva je uspjela pobjeći od njega jer je nakon nastave trčao za njom s nekakvim štapom u ruci. Kad pomisli na školu, Tinu stegne u želucu i najradije ne bi ni išla na nastavu.

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li ovo zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Tina mogla učiniti da se zaštiti? Navedite što više ideja.
- Zbog čega učenici iz razreda ne poduzimaju ništa?
- Na koji način učenici koji promatraju mogu pomoći Tini?

5. situacija:

Renata je učenica trećeg razreda. Mirna je i povučena. Najčešće se druži s Marijom koja je njezina najbolja prijateljica. Zajedno sjede u klupi. Već nekoliko mjeseci Renata primjećuje skupinu djevojčica iz razreda kako se nešto došaptavaju i smiju se gledajući u nju. Za vrijeme nastave počele su pisati neka pisamca i slati jedna drugoj. Prije nekoliko dana jedno je pismo završilo na Renatinoj klupi, a naslovljeno na Mariju. Ne sluteći što piše, Marija je otvorila pismo tako da ga je mogla pročitati i Renata. Pismo je bilo puno uvredljivih riječi o Renati, a završavalo je rečenicom: "Stvarno nam nije jasno kako se možeš družiti s tom glupom kravom koja ne zna reći ni MUUUU!"

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Renata mogla učiniti da to prestane? Navedite što više ideja.
- Na koji način Marija može pomoći Renati?

Literatura:

Field, E. M.: Živjeti bez nasilja, Naklada Kosinj, Zagreb, 2004.

Kovačević, H., Buljan-Flander, G.: Zašto baš ja?, Znanje, Zagreb, 2005.

Maleš, D., Stričević, I.: Bez straha u školu, Udruga Djeca prva, Zagreb, 2004.

Maleš, D., Stričević, I.: Zlostavljanje među učenicima može se spriječiti, Udruga Djeca prva, Zagreb, 2005.

Pregrad, J.: Priručnik - Projekt Za sigurno i poticajno okruženje u školama, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Zagreb, 2007.

Rondina, C.: Ogovaranje - Učini nešto prije nego glasina krene, Mosta, Zagreb, 2006.

Slavens, E.: Pritisak vršnjaka - Učini nešto da ostaneš svoj, Mosta, Zagreb, 2006.

Slavens, E.: Nasilništvo – Učini nešto prije nego zagusti, Mosta, Zagreb, 2006.